

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Calepinus Ad librum

Calepino, Ambrogio

Venetijs, 1509

J ante S

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97861](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97861)

Uir. Quaeque ipse miserrima vidi. Aliquii relatuū ē. idē. Ipse arduus altaq; pulsat. Sydera. Aliquii emphasim. i. expressio- nem alicuius rei latentis bz: vt si dicam. ipse pater de quo mi- nus credēdū est q̄ hoc fecit. Qd̄ si ei addat particula met vt ipemet discretio signat. Hoc ē ipse solus z nō cū alijs: vel ip- se per se z nō p̄ alios. Aliquii significat similit̄: vii z oparatuū bz ipsoz. z superlatiuū ipsissimus: idest similioz simillimus. Apud veteres ipsus pro ipse dicebat. Terē. ipsus est.

Ipissime. idest ipsi neq; alij.
Ips vermiculus est: q̄ conua vite sq; prodit: vt cis frumenta: tri- pis ligna: sis vestes: is vitra: midas fabam. Declinatio autez huius nois nō facilis est vnde docet sic Suidas. ἰψοσκω ἀηκεῖ λινεῖται ἰποσκαίτο πλανουτικονίσι

Ipsules bzactē dicebant in muliebz virilēne specie expresse. **It** neutri generis z indeclinabile proprie manus concanitas: li- cet quandoq; pro ipsa manu ponatur.

I ante R

Ira dicta est ab eo q̄ est ire. Nā a se it q̄ irascit z furit. Unde et qui iram deponit ad se redire dicitur. Terē. in Adel. Tandē reprimē iracundiam z ad te redi. Est autem ira lidido puni endi eius a quo iniuria offensi sumus.

Iratus dicitur qui ex aliq; re laesitatus excaudit etiam si natu- ra non sit iracundus. irate aduerbium significat per iram.

Iracundus q̄ ex parua vel nulla cā q̄q; natura ad irā peliuis ē et sitūc nulla moueat ira. Sic iracundia dicta auctore. Sesto q̄ ira scendat. Dona. ira de cā est: iracundia de vitio multū ira scentis. Sene. lib. de ira. ira quo distet ab iracundia apparet quo ebrius ab ebrioso: z timēs a timido. irat̄ p̄t esse nō ira- cundus. iracundus p̄t aliquando non iratus esse. Usurpati- ue tamen iracundia ponit̄ pro ira. Et. li. iij. tuf. iracundia est vlciscendi libido.

Irascor irascris iratus construi cū datiuo. Plau. noli amabo amphitrio irasci solē cā mea. Diuis composita sunt. Sub irascor quod est pauluz irascor. Qbarascor otra irascor. Liu: lib. j. Fortūe vt sit obirati cultum reliquerant deum.

Irepedibus in siniam quid significet. Vide supra in eo is.

Irenarches siue irenarcha dicitur qui ad tollendas discordias z pacandos ciuū animo in ciuitate p̄ficitur. Apud iuriscō- sultos tñ d̄r: qui discipline publicē z corrigendis moribus p̄ficitur. H̄eci enī ei p̄vny pacem vocant ἀρχων.

Iris is. vel iridis arcus celestis ab ei pe iv qd̄ ē nunciare. Nam poetē deoz nuncia sūgūt. Uirg. Firm de celo misit saturnia iuno. Diuis arcus causa ē radius solis caue nubi immisus: q̄ repulsa acie in solē refringit. Nubes enī formaz arcus dy- scoloris efficiunt: qz aliq; partes eaz tumidiores sunt: aliq; sū- missiores: z quedā crassiores q̄ vt solē trāsmittat: aliq; ibecil- liozes q̄ vt excludant. Hec inq; qualitas alteri? lacē ymbzā- qz cōmiserit z exprimit illā mirabilem arcus veritatē. Est z iris herba suauissimi odoris: vt Ply. li. xxi. testis ē: cuius ra- dicē dixit in vnguētis z medicinis cōmēdari. Caulē habet cubitalem z rectum: radicē raphano similem que sternuta- menta mouet. Floret aduer forū colorum specie quasi arcus celestis a quo nomen habet vulgo lilium ceruleum.

Ironia cū accētū i pe. dici potest simulatio vel illusio εἰρῶνεται ab εἰρῶ dico z inde εἰρῶνεται i voce passiuū qd̄ ē ca- uillōz. Figura cū aliqd̄ per cōtrarium dicitur z illusionem.

Iretio is. a rete fit z significat retineo rete quasi capio. Unde ir- retitus d̄r qui aliqua fraude vel blandicijs aut dolo quasi re- te captus. Lac. li. iij. Eos aut̄ qui deum sciunt dolis z astu ag- greditur vt cupiditate aut libidine irretiat aut peccatis blan- dientis depauatos impellat ad mortem.

Irrauctio is. irraucti. sum. ex in z rauctio qd̄ a rauctus descendit z significat raucus fio. Dicit̄ z irrauco. es. irrauci. Luce. lib. de ora. At q̄spum si paulum irrauerit explodi.

Irrices pe. cor. genus rastrozum ferreozū seu regulē cū pluribz oentibus quos item vt plaustra boues trahūt vt vruant gle- bas z extirpent h̄rbas in agris.

Irrepo is. pe. p. pfi. ptum. significat passim z latenter morere-

ptilium intro eo. Linius frequentatiuum est irrepto. Hoc ve- rum opere in longo fas est irrepere somnum.

Irripio is. pe. cor. Irutus rapio. Luce. Irripunt in edes subito. **Irrigo** as. pe. cor. ex in z rigo. significat quasi riuos in agris de- ducō. Rigo autem a riguus.

Irriguus a. um. qd̄ irrigat: vel ficile irrigari p̄t. Lato. Vinea ē p̄ima vel si vino multo ē. Secūdo loco hortus irriguus. Ac- cipit̄ z q̄nq; z significatiōe actiua vt aq̄ irrigua que irrigat. vir. Irriguūq; bibat violaria fōtē. Tibul. Tūc bibit irriguas fertilis hoz? aq; Ambz. substātiuū vtus ē. Magna ē elemo- syna q̄ ardētū criminū globos beniuolē sue fōrē refrigerat z quodā irriguo largitatis obruit icēdia delictoz. Et li. De- ra. Qd̄ si irriguis aquaz plerūq; z segetes letiores sunt.

Irrito as. pe. cor. sponit̄ ex in z rato. as. quo veteres viciant̄ pro ratū facio appozo z s̄gt̄ nō ratū ē volo vel offēdo vel facio z irrūū ipozbatū nō ratū: z p̄trālatōz i mbūū redactū. Uir. Iruta perpetua soluet formidine terras. Terē. in phoz. Quod dictū indictum ē. quod erat ratū id irrutum est.

Irrito as. pe. p. s̄gt̄. puoco. irāq; icēdo. Frequētatiū ab irro- p̄ mutatiōe. u. in. i. euphoniē cā. Tactū a canibz: q̄ cū puocā- tur irrūt: vel vt Do. ait q̄ restrictis dētibz hāc literā. r. imi- tanf. Uir. li. x. Irriatq; virū telis z voce lacessit. Qui. lib. ii. fas. Tū sicco p̄mas irritat cortice flāmas. i. suscitāt. Plau. in am. Irriatibis crabrones. Est z p̄ rito as. pe. p. Nā sicut irri- to p̄ lalcesso ab irruo ē. ita p̄ rito a p̄ruo. Nec mlitū signifi- catiōe differūt. Nā p̄ rito idē ē qd̄ puoco. Lol. li. ii. Lūi se- men nisi magnus est ei? in ea regiōe quā colis p̄ouentis et p̄riū p̄ritat serēdū nō ē Agris enī p̄cipue noriū ē. Sic i bonā p̄tē sumit. Irrito vo magis frequētatiū ē q̄ p̄ rito. Et ferme semp acris maleq; vebz mētie. P̄ozito nō sic s̄ in bonā z in malam partē vti. puoco capi posset Irrito semper in malas.

Irrigo as. pe. cor. infero in rigo. Plau. in cap. Qui cōciliū inere- quo nos victu z vita phibeat̄ bis diē dicā irrogabo multā vt mibi cēnas decē meo arbitratu dēt cum cara annona sit Aug. li. iij. ci. dei. Nā iustus qd̄q; malozū ab iniquis domi- nis irrogat non est pena criminis: sed virtutis examen.

Irruo cū ipetu feror. Sal. Lū forte in cū irruerit facile repulsi. Do. Irriete p̄zie dicūt q̄ cū furoze plūū inēt. Dn̄q; ratio- ne p̄positiōis i. s̄gt̄ introzio imitto fgero. Aug. vidistis mu- lierem in ciuitate famosaz non inuitatam irruisse cōuūo.

Irrugio is. valde rugio. Hiero. in gen̄. Auditis eīan sermoni- bus patris irrugit clamore.

Irrūpo violētē z cū impetu igredior. Ply. li. xxxv. L. hostilus mancinus q̄ primus carthaginē irruperat. Lac. li. ii. Nā cū ab alexandro capta ciuitas eēt ac milites ad eam spoliandaz irrupissent. Et ferme semper i hac significatiōe hoc verbo auctores. Lactā. p̄zie sumpsi li. vi. p̄o pernius frango. Sū- mū inter se hominū vinculum est humanitas quod qui ir- ruperit nefarius z parricida existimandus est.

Irrumo as. pe. cor. a ruma māma. vide in dictione fello. as.

I ante S

Is ea. id. eandē significatiōem bz quam hic z eundem locum retinet vt qui diuitias cupit. is vel hic vel ille: vel i dem au- rus est. Ab is fit isce sicut ab hic bice.

Is ybs a babylone itinere dierum octo distās: apud quam est is fluuius quo bitumen totius babylonis sūministrabat̄. Iscus cū ē diph. nomē r̄betozas pariter z p̄bi quē philostratus in vtis sopbistarū asyriū tradit. Linius hoc fuit inuentum: oēm materiam in breue cōficere. Est z nomen fluminis.

Isagoge pe. p. latine introductio d̄r ex ei qd̄ in indicat. z oyo- duco. vnde αγογη ductio. Isagogicon introductoriiū. S̄rā- mato isagogus litterarum introductor vel inductor: qz eas i- ducat. i. introducat quodam modo in corda discēntium.

Isapis pe. p. fluuius p̄pinquus Lefenne: vt Stra. lib. v. scribit Isara. pe. cor. fluuius r̄bodano se iungēs. vbi cemen? mōs r̄bo- dono applicat vsq; buc ad druetiā efferit i adriaticum sinū

Isaurū ciuitas p̄philiē a qua isauricus Sertulius roman? di- ctus est qui isaurum cepit. Qui. africa victozem de se vocat

alter isaurus, hic adeo pauper fuit vt publico funere romę
 clatus fuerit. Zimman? Isaura populi numero dixit. Clau-
 diopolis quam deduxit colonia. Claudius cesar. Isaura an-
 te. Alii isauriam se. genere protulerunt. Sunt qui dicant isau-
 riam regionem minoris asie: dictam qd vndiqz aurarum fla-
 tidus pateat. eiusqz metropolim esse seleuciam.
 Ischia scribit iulius pollux carnosas post libos vtrinqz emine-
 ntias appellari: que vo post h' crescit $\gamma\lambda\omicron\upsilon\tau\omicron\iota$ hoc est lati-
 nos nates. Duo illa ossa circa qd ver sura fit ita distinguuntur:
 vt dicat concanū illō superius $\kappa\omicron\tau\upsilon\lambda\iota$ latine acceptabuluz
 inferius vo $\alpha\sigma\chi\iota\alpha$ qd nostri corēdicē dicunt. Quo et nomi-
 ne zneruus ille nominat qui corēdicē femeri committ. Erit
 ergo cocenduz vertebra cotyle infra quā pyxidem appellat
 neruus quibusdam ita illigata vt facilis corarū motus atqz
 flexio fiat. vnde qui cocendice laborat ischiadici vel ischia
 ei dicuntur. P'ly. Ador aquā bibere catillo mire id prodesse
 ischiadiciis recentiores medici sciaticam dicunt.
 Ischyros cum accentu in prima. latine fortis dicitur $\iota\sigma\chi\omicron\varsigma$ enī
 fortitudo est.
 Ischomache. pe. cor. nomē cōpositū ex $\iota\sigma\chi\omega$ habeo $\mu\alpha\chi\eta$ pu-
 gna. Quoniam dicta ē hippodamia qd habuit in nuptiis suis
 pugna centaurorū. Hęc fuit atitracij filia qd nupit perithoo.
 Isis. z idis. actum facit ism. Znachī filia. Zopiuz dicta que
 olim pererrās atqz ad nili fines puenisset iouis amatoris ope
 formam vacę immutauit. Estqz ab egyptijs p oca celebra-
 ta. de qua Luc. lib. vi. Nos in templa tuaz romana recipim?
 ism. Hęc enī nomine dicta est insula i sinu arabico Scuidas
 $\iota\sigma\iota\varsigma$ αυτη λεγεται $\iota\omega$ ην ηρωασεμοζουζ $\xi\epsilon\alpha\rho\upsilon\varsigma$
 $\kappa\alpha\iota$ ημυραρ φοβουμενος αυτη μετβαλλε πο-
 τε $\mu\epsilon\pi$ εις λουκην βουρ $\omega\tau\omicron\tau\epsilon$ δε εις $\mu\epsilon$ $\lambda\lambda\epsilon\iota\upsilon\alpha\iota$
 $\omega\tau\omicron\tau\epsilon$ $\Delta\epsilon$ εις $\gamma\alpha\upsilon\sigma\alpha\rho\mu\epsilon$ οης ω λαρωμενος η λο-
 ερεϊ $\epsilon\iota$ $\gamma\omega\tau$ $\tau\omicron\mu$.
 Ismarus. pe. cor. gñus maf. in plurali neutri. Adons thacię af-
 per z in culus ex pte ex alia fertilis vinetis z oliuetis quez oz
 pbeis incoluit vbi Zimara vrbis ciconum fuit. Virgi. Nec
 tantum rhodope miratur z ismarus ozpbea.
 Ismenus. pe. pro. flum? Boeotię ab ismerio pelagi filio cogno-
 minatus. Sicut? Hęcruit ingēti veniētē ismenon acerno.
 Isocrates. pe. cor. nomē maximi oratoris greci qd pfectus magi-
 ster z scripsit multa pclare z docuit alios. cuius domus cum
 atqz grecię qñ ludus quidam patuit atqz officina dicendi.
 Isomyia cū accētū i pe. latine iuris equalitas dicitur.
 Isopellū ciuitas i ymbria ex altera montiuz parte qua carnetes.
 Israel inter p'at vir vidēs deū. qd nomen impositū fuit Jacob
 patriarchę a quo israelite pe. p. qd de israelis stirpe sūt. qd p'ri?
 bebegi dicebāt. S'p'ostqz in duo regna populus hebreozum
 diuisus ē. tūc ouē trib' qd de stirpe iuda reges habebant iu-
 deozū nomē sortitē sūt reliqz. x. trib' israelis nomē tenuerūt.
 Et ab israel filio isaach regio maioris asie samaria stermin-
 na dicta ē israel. Dicitur z israelitide a noiatiuo singulari israe-
 litis. idis. z israelitis. Hiero. in li. numeri. Atrepto pugione i
 gressus est post virū israelitidē Sic Madian: madianitidis
 z madianinis. Moab: moabitis z moabitidis.
 Issa. insula in mari ariatico adiacens dalmatię. vt Ptol. lib. ii.
 scribit in qua fuit issa non ignobilis ciuitas a qua isseus a. uz
 Issus vrbis cilicie z syrie fluminis.
 Ister. istri fluminis Europe per magnus. quod z istrum dz. quā
 do. s. flumē sequitur. vt inquit P'robos. Hoc z ab dabanum
 z oanubium vocatur. Vnde in dictione Danubius.
 Istria italie regio illyrio stermina que in latitudine. xl. pas. mi-
 lia t circū. cxxv. millia plectit a formiane nūc Lisana flu-
 mio ad fanaticū sinū in quo arsa amnis occurrit istriā ab il-
 lyrio dirimit. Istrioiz gētē fama ē. originē a colchis dixisse
 missis ab octa rege argonautas psequēdos qvt a pōto itraue-
 rit istrū nec raptores inuenissent siue metu regis: siue tedio
 lōge navigationis iuxta Aquilegiā cōfederūt: istriūqz ex am-
 nis nomine quo a mari concesserāt sunt appellati. In ea est
 iustitropolis vrbis quā iustinus imperator extruxit a qd Pau-
 lus Clergerius vir eloquentissimus originem duxit.

Isthmus. ea. terre structura ē que inter duo maria iter porrigit
 Qui. Quia duo porrectus lōge freta dūmet isthmus. Sūt autē
 duo isthmi achaiicus seu corinthiacus: z thaci? isthmus cor-
 rinthiacus angusta ē z breuis terra. De quo pōpo. scribit. h
 id isthmo cognomē eē: qz. iiii. millū spatio egeū mare ab Jo-
 nio submouens angusto tramite helladi peloponnesum anne-
 ctit. Sup hoc isthmo fuit vrbis corinthi. Thracius isthmus
 inqt solinus i thracia est similibus angustis z pari latitudine
 arcti maris cuius littoza vrbes vtrinqz secus ostentant pro-
 pōtidis ozam insignit pactę melana sinum cardia. P'ly. lib.
 iiii. Super hoc isthmo scribit fuisse cardiam ciuitatem.

Ita aduerbiū similitudinis geminū suplatiuū exposcit siue nois
 siue aduerbiū. Li. lib. de ora. Ut quisqz grece optime sciret ita
 eē nequissimū Vel bz verbū vim suplatiuū habēs. Idē i ca-
 to. Ut qd qz etate antecedit: ita sine pncipatuz obtinet. Inter
 dū cū comparatiuo significatqz sic Quqz valde. Ter. in an. Nō
 ita dissimili sūt oratione ac stilo. Quqz optantis. Pacu. ita te
 dis amē: ita tibi p voto secūdent oia. Quqz illatiua diuctio ē
 p igit. Li. Ita nobilissima ciuitas grecię z olim potētissima
 sepulchrū cuius sui ignozasset nisi ab homine arpinate. didi-
 cisset. S'ist qñ cōponit atqz semp ē cōiunctio causalis z bz
 accentū in prima z vicinim Zraqz. Si aut ouę partes sūt: ha-
 bet accētū in penultima z vicinim itaqz. Ter. in an. Immo
 ita volo: itaqz postulo vt fiat. Plau. in am. Verus ita anima
 tus fuit: itaqz sum nunc vt ea te patera donem.

Ithaca insula ante epirum in qua regnauit vlysses. In ea etiam
 vrbis eiusdem nominis: vt inquit Ptol. lib. tertio. Zbrietiam
 mons neritos a quo tota insula quandoqz dicta neritos fuit
 Virg. Neritos ardua saxis.

Italia Europe regio. prius hesperia ab hespero atlantis fratre:
 qd a fratre puluis z hispanię z italie dedit nomē: siue vt Ma-
 cro. inquit ab hespero stella qd occā sui subiecta sit. Inde De
 notria vel a bonitate vim qd i italia nascit. Nā greci $\omicron\upsilon\upsilon\varsigma$
 vinū dicūt. vel ab enotrio sabinozū rege. postea italia ab ita-
 lo siculozū rege qd agriculturaz italos docuit z leges posuit.
 Nā ad eā partē venit i qd postea Turn? regnauit z suo noie
 appellauit. Vir. Est locus hesperia graij cognomine dicunt.
 Terra antiq potēs armis atqz vberē glebe gnotrij coluē vi-
 ri nūc fama minoris italiā dixisse ducis de nomine gētem. Li-
 meus z Uar. a bobus vocatā dixerūt: qñ tauri greca veteri
 lingua ita vocati sūt a quoz multitudine z pulchritudine ita-
 liā dixerūt. Latū vo pars italie est. Est et dicta a uisoma vt
 Aristoteles inqt pars ad tyrrhenū versa. Estqz in forma cru-
 ris ter Adriaticū z thulesuz mare: z a iugis alpium dozfaqz
 apēnini porrecta se paulatiz attollēs vsqz ad rbeqynū verti-
 cē z littoza brutioz extēdit i vltimo sui scindit i duo cornua
 quoz altez ioniiū spectat mare: alterū siculuz in extremitate
 rbeqynū oppidū habēs. Eius lōgitude ab augusta ptozia qd i
 alpino fine sta ē z p romā capuāqz porrigit vsqz ad oppi-
 dū rbeqynū Solino teste decies cetera z viginti milia passūū
 colligit. latitudo vo qd rīgēta decez vbi maior latitudo: vbi
 vo minor cētū trigintaser. hētqz vmbilicū in agro reatino qd
 oudu ex latere maris superi rubiconē fluminū p finibus habu-
 it. Diuidit aut in. xvj. regiones. s. Liguriā. Etruriā. Latium.
 Lāpaniā. Lucaniā Calabriā. Apuliā. Sānium siue Aprutiū
 Piceniū. Flamiiniā z emiliam seu romādiolam. Umbriam
 nunc ducantū spoletanū. Gallia cisalpinā Venetiā nūc mar-
 cham tarui sanam. iapidiaz z carniam nunc foziulū z istria
 Ab italia sunt italus. a. um. z italicus. a. um.

Italica vrbis in italia. que alio nomine consiniuz dz vt ait Stra-
 alia in hispania patria syriū italy.

Italicū. p'bie genus quoddam nuncupatum ex ea parte italie qd
 quōdam magna grecia dicta. Quod vt docet Aug. lib. viii.
 ci. dei. actozem habuit pythagozam famiam a quo etiam se-
 runt ipsum p'bie nomen exortum.

Item aduerbiū significat similitur: quasi iterum idem.
 Iter: iteris fm pas. Itiner vero itineris pro actu eundū. licet iu-